

Oude bosgroeiplaatsen

Beslispunten:

- 1 Het beleid met betrekking tot de bescherming van oude bosgroeiplaatsen zo te wijzigen, dat die bescherming buiten Natura 2000 en het Gelders Natuurnetwerk (GNN) zich beperkt tot locaties die op basis van pragmatische criteria beschermingswaardig zijn.
- 2 Een daartoe strekkende procedure tot wijziging van de Omgevingsverordening Gelderland voor te bereiden.
- 3 Provinciale Staten per brief over bovenstaande te informeren.

Publiekssamenvatting

Gedeputeerde Staten (GS) willen het provinciaal beleid voor oude bosgroeiplaatsen buiten Natura 2000 en het Gelders Natuurnetwerk (GNN) vereenvoudigen, zodat initiatiefnemers meer ruimte hebben voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Daarom stellen GS voor om het aantal locaties van oude bosgroeiplaatsen buiten Natura 2000 en het GNN, die via de Omgevingsverordening zijn beschermd, te beperken. Zij hebben daartoe pragmatische criteria opgesteld.

In Gelderland worden bossen beschouwd als oude bosgroeiplaatsen wanneer deze zijn opgenomen op de kaart bij de Omgevingsverordening Gelderland en het landgebruik sinds 1832 zonder onderbrekingen uit bos heeft bestaan. Buiten Natura 2000 en het GNN ligt verspreid over Gelderland actueel ca. 2.300 ha aan oude bosgroeiplaatsen.

Provinciale Staten (PS) zijn bevoegd tot aanpassing van de Omgevingsverordening Gelderland. GS informeren PS daarom over deze voorgenomen beleidswijziging. Aansluitend daarop volgt een formele procedure tot wijziging van de Omgevingsverordening Gelderland, waarin iedereen in de gelegenheid wordt gesteld om op deze wijziging te reageren. PS besluiten over de wijziging van de Omgevingsverordening nadat de formele inspraakperiode is afgerond.

Datum vergadering: 23 september 2025

Portefeuillehouder: Harold Zoet

Zaaknummer: 2024-009068

Inlichtingen bij: Provincieloket, 026 359 99 99

Toelichting op het GS-voorstel

1 Aanleiding

In het Coalitieakkoord is opgenomen om oude bosgroeiplaatsen (met weinig natuurwaarde) buiten Natura 2000 en het Gelders Natuurnetwerk (GNN) te kunnen gebruiken voor een nieuwe bestemming. Oude bosgroeiplaatsen hebben bijzondere waarden zoals oude bomen, autochtone boom- en struikpopulaties, oude ongestoorde bosbodems en herbergen soorten die in jongere bossen ontbreken of zich slechts moeizaam kunnen ontwikkelen. Zoals in de Omgevingsverordening Gelderland aangegeven betreft het locaties waar sinds 1832 het landgebruik zonder onderbreking uit bos heeft bestaan. De oude bosgroeiplaatsen liggen binnen alsook buiten Natura 2000 en het GNN.

Op rijksniveau zijn er geen regels voor de bescherming van oude bosgroeiplaatsen. In de Omgevingsverordening van de provincie Gelderland staan wel regels om oude bosgroeiplaatsen te beschermen, zowel binnen als buiten Natura 2000 en GNN. Voor de oude bosgroeiplaatsen buiten Natura 2000 en GNN stelt u nu een beleidswijziging voor. Het voorstel is om aan de hand van pragmatische criteria te bepalen of de locatie van de oude bosgroeiplaats buiten Natura 2000 en GNN beschermingswaardig is. Deze beleidswijziging wilt u door vertalen in de Omgevingsverordening Gelderland. Daarmee geeft u meer ruimte aan gemeenten om te bepalen hoe zij de bescherming van oude bosgroeiplaatsen vormgeven bij ruimtelijke ontwikkelingen. Deze beleidswijziging wilt u vormgeven in de Omgevingsverordening Gelderland hetgeen vraagt om besluitvorming door PS. U wilt PS daarom vooraf informeren over de voorgenomen beleidswijziging zodat deze kan worden meegenomen in de daaropvolgende beleidsrijke wijzigingsronde van de Omgevingsverordening.

2 Argumenten voor en tegen

In deze paragraaf lichten wij eerst de criteria toe; daarna worden de argumenten voor en tegen beschreven.

De criteria

In Gelderland zijn oude bosgroeiplaatsen gelegen zowel binnen als buiten Natura 2000 gebieden en het GNN, het gaat om respectievelijk ca. 22.000 ha en ca. 2.300 ha. Ervaringen van gemeenten wijzen erop dat de bescherming die de Omgevingsverordening Gelderland aan oude bosgroeiplaatsen biedt complicerend kan zijn voor gewenste ruimtelijke ontwikkelingen. U kiest er daarom voor in Gelderland pragmatische criteria (zie kader) te gaan hanteren om de beschermingswaardigheid van oude bosgroeiplaatsen buiten Natura 2000 gebieden en GNN te bepalen. Deze pragmatische criteria zijn opgesteld om concreet invulling te geven aan de maatschappelijke behoefte die u signaleert om gemeente ruimte te geven voor het realiseren van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Toelichting op het GS-voorstel

In Gelderland worden oude bosgroeiplaatsen buiten Natura 2000 en GNN beschouwd als beschermingswaardig indien:

1. De locatie van de oude bosgroeiplaats actueel gedomineerd wordt door inheemse loofbomen. Dit betekent dat van het bovenste, aaneengesloten bladerdak van een bos (het kronendak), de afgelopen 10 jaar voor minimaal 50% heeft bestaan uit inheemse loofbomen.
Ter toelichting: De waarden van een oude bosgroeiplaats wordt o.a. bepaald door het type bos dat aanwezig is. Bij de ordening van oude bosgroeiplaatsen op basis van waarden heeft inheems loofbos de hoogste ecologische kwaliteit. Uitheemse naaldbossen op oude grove-dennenplaatsen staan onderaan deze ordening en hebben daarmee een lage waarden. De andere typen bos hebben veelal een midden waarden. Om voldoende tegemoet te komen aan de maatschappelijke behoefte die wordt gezien om ruimte te bieden aan nieuwe ontwikkelingen zorgen de pragmatische criteria ervoor dat de beschermingswaardige locaties zich beperken tot oude bosgroeiplaatsen bestaande uit type bos die bovenaan de ordening staan.
2. De locatie van de oude bosgroeiplaats minimaal 1 ha groot is.
Ter toelichting: Dit oppervlakte criterium draagt er op pragmatische wijze zorg voor dat voldoende ruimte wordt geboden voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelen waarbij oude bosgroeiplaatsen buiten Natura 2000 en GNN van enige omvang beschermd blijven.
3. Op de locatie van de oude bosgroeiplaats het bos minimaal 50 jaar aanwezig is.
Ter toelichting: Dit criterium draagt bij aan de uitvoerbaarheid. In plaats van op grond van veldonderzoek vastgestelde actuele waarden wordt getoetst aan de leeftijd van de aanwezige bomen. Er is daarbij gekozen voor een tijdsperiode van 50 jaar in verband met de toetsbaarheid. Op basis van luchtfoto's is namelijk nog aantoonbaar te maken dat de in het bos aanwezige bomen een minimale leeftijd van 50 jaar hebben.

Argumenten voor

Op basis van deze criteria wordt aan totaal ca. 1.700 ha locaties waar oude bosgroeiplaatsen buiten Natura 2000 en GNN voorkomen de ruimte geboden om eenvoudiger nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken. U ziet dit aantal ha's als een reflectie van de maatschappelijke behoefte om de realisatie van onder andere woningbouw, infrastructuur en uitbreiding van het elektriciteitsnet versneld mogelijk te maken.

Argumenten tegen

Zoals aangegeven in het Coalitieakkoord is aandacht nodig voor biodiversiteit buiten de vastgestelde natuurgebieden om natuurdoelen te halen. Oude bosgroeiplaatsen zijn ecologische relicten en daarmee een uitvalbasis voor soorten die in jongere bossen ontbreken of zich slechts moeizaam kunnen ontwikkelen. Het aan gemeenten overlaten van een deel van de bescherming van oude bosgroeiplaatsen buiten Natura 2000 gebieden en het GNN betekent dat het behouden van natuurdoelen op deze locaties buiten het bereik van de Omgevingsverordening valt. Nog onzeker is in hoeverre het opheffen van de provinciale bescherming van een deel van oude bosgroeiplaatsen buiten Natura 2000 en GNN de doelstellingen uit de natuurherstelverordening raakt. Op basis van de Natuurherstelverordening moeten in 2030, 2040 en 2050 maatregelen

Toelichting op het GS-voorstel

worden genomen voor respectievelijk 30%, 60% en 90% van de oppervlakte van habitattypen dat niet in een goede toestand verkeert, ook buiten Natura 2000-gebieden. Er rust een inspanningsverplichting op de lidstaat om de kwaliteit van deze habitattypen te verbeteren en verslechtering te voorkomen. Momenteel wordt op rijksniveau gewerkt aan implementatie van de natuurherstelverordening. Buiten een Natura 2000 gebied kan een oude bosgroeiplaats, wat betreft de natuurwaarden, kwalificeren als een habitatype. In de rapportages aan de EU over de landelijke staat van instandhouding van betreffende habitatype neemt het Rijk deze oude bosgroeiplaatsen mee (op basis van schattingen). Het aan de gemeente overlaten van een deel van de bescherming van de oude bosgroeiplaatsen maakt de herstelopgave in het kader van de Natuurherstelverordening te zijner tijd groter.

Betrokkenheid Provinciale Staten

In de Statenvergadering van februari 2025 (PS2025-135) is door u de toezegging gedaan om met een vervolg te komen met daarin een toelichting op de hoge en lage waarden van oude bosgroeiplaatsen en de criteria daarvoor (25T16). U vertaalt dit naar wel of niet beschermingswaardige oude bosgroeiplaatsen op basis van pragmatische criteria waarbij de wetenschappelijk onderbouwing achterwege wordt gelaten. Daarmee biedt u gemeenten een kader dat niet uitgaat van actueel aanwezige natuurwaarden. PS zijn bevoegd tot aanpassing van de Omgevingsverordening. Daarom informeert u PS over de voorgenomen beleidswijziging, voordat een formele procedure tot aanpassing van de verordening wordt opgestart.

3 Financiële gevolgen

Niet van toepassing

4 Risico's

Het daadwerkelijk toetsen van de waarden van een oude bosgroeiplaats conform de criteria dient plaats te vinden op basis van onderzoek en vormt onderdeel van de planvorming en beoordeling door ontwikkelaars, gemeenten en provincie. Naast tijd en kosten brengt dit een juridisch risico's met zich mee in het vergunningentraject omdat deze toetsing inhoudelijk bij een bezwaar- of beroepsprocedure betrokken kan worden. Dit kan de door u beoogde inspanning om het planvormingsproces voor ruimtelijke ontwikkelingen te versnellen tenietdoen.

5 Participatie en communicatie

U volgt de procedure waarbij PS over deze voorgenomen beleidswijziging wordt geïnformeerd, waarna de wijziging wordt meegenomen in het formele proces van het wijzigen van de Omgevingsverordening Gelderland. In het traject voor wijziging van de Omgevingsverordening wordt voorzien in de mogelijkheid voor anderen (de buitenwacht) om gedurende 6 weken hun mening aan ons kenbaar te maken door het indienen van een zienswijze. Daarnaast worden informatiebijeenkomsten georganiseerd waarbij de voorgestelde wijzigingen worden toegelicht en gelegenheid is tot het stellen van vragen.

Toelichting op het GS-voorstel

6 Vervolgproces

U wilt PS informeren zodat uw voorgenomen beleidswijziging kan worden meegenomen in de daaropvolgende beleidsrijke wijzigingsronde van de Omgevingsverordening. U neemt uw voornemen tot wijzigen van het beleid voor oude bosgroeiplaatsen buiten Natura 2000 en GNN gebieden mee als wijziging binnen het reguliere proces voor het aanpassen van de Omgevingsverordening Gelderland. Deze wijzigingsronde zal bij PS aan de orde komen in de fase van beeldvorming, verkenning, oordeelsvorming en besluitvorming.

Bijlagen:

- Statenbrief oude bosgroeiplaatsen